

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

13 март 2001 година*

„Електроенергия – Възобновяеми енергийни източници – Национална правна уредба, изискваща предприятията за доставка на електроенергия да закупуват електроенергия на минимални цени и да разпределят произтичащите от това разходи между тези предприятия и операторите нагоре по веригата – Държавна помощ – Съвместимост със свободното движение на стоки”

По дело C-379/98

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда съгласно член 177 от Договора за ЕО (понастоящем член 234) от страна на Landgericht Kiel (Германия) в производството, висящо пред този съд между

PreussenElektra AG

и

Schleswag AG,

с участието на

Windpark Reußenköge III GmbH

и

Land Schleswig-Holstein

относно тълкуването на членове 30 и 92 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение членове 28 ЕО и 87 ЕО), член 93, параграф 3 от Договора за ЕО (понастоящем член 88, параграф 3 ЕО),

СЪДЪТ,

в състав: г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н C. Gulmann, г-н M. Wathelet и г-н V. Skouris, председатели на състав, г-н D. A. O. Edward, г-н J.-P. Puissochet, г-н P. Jann, г-н L. Sevón и г-н R. Schintgen (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н F.G. Jacobs,

секретар: г-н H.A. Rühl, главен администратор,

като има предвид писмените становища, представени:

- за PreussenElektra AG, от адв. D. Sellner, Rechtsanwalt,

* Език на производството: немски.

- за Schleswig AG, от адв. M. Nebendahl, Rechtsanwalt,
- за Windpark Reußenköge III GmbH и Land Schleswig-Holstein, от адв. W. Ewer, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от г-н W.-D. Plessing и г-н C.-D. Quassowski, в качеството на представители,
- за финландското правителство, от г-н H. Rotkirch и г-жа T. Pynnä, в качеството на представители,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz и г-н P.F. Nemitz, в качеството на представители,

предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на PreussenElektra AG, на Schleswig AG, на Windpark Reußenköge III GmbH, на Land Schleswig-Holstein, на германското правителство и на Комисията, представени в съдебното заседание от 26 октомври 2000 г.,

след като изслуша заключението на Генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 26 октомври 2000 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 13 октомври 1998 г., получено в Съда на 23 октомври същата година, Landgericht Kiel (Окръжен съд на Киел) е поставил по силата на член 177 от Договора за ЕО (понастоящем член 234 ЕО) три преюдициални въпроса относно тълкуването на членове 30 и 92 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение членове 28 ЕО и 87 ЕО), член 93, параграф 3 от Договора за ЕО (понастоящем член 88, параграф 3 ЕО).

2. Въпросите са били повдигнати в рамките на спор между PreussenElektra AG (наричано по-нататък „PreussenElektra“) и Schleswig AG (наричано по-нататък „Schleswig“) относно възстановяването на суми, платени от първото на последното съгласно член 4, параграф 1 от Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz от 7 декември 1990 г. (Закон за захранване с електроенергия от възобновяеми енергийни източници в обществената мрежа, BGBl. 1990 I, стр. 2633; наричан по-нататък Stromeinspeisungsgesetz, изменен от член 3, параграф 2 от Gesetz zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts от 24 април 1998 г. (нов Закон за енергийната промишленост, BGBl. 1998 I, стр. 730; наричан по-нататък „Закон от 1998 г.“).

Нормативната рамка

3. Stromeinspeisungsgesetz е влязъл в сила на 1 януари 1991 г. Съгласно член 1 от него, озаглавен „Приложно поле“, той урежда, в първоначалната си редакция,

закупуването от обществени предприятия за доставка на електроенергия, генерирана изключително от хидравлична енергия, вятърна енергия, слънчева енергия, газ от депа за отпадъци и от канали за отпадни води, или от продукти или остатъци и биологични отпадъци от селското и горското стопанство, както и обезщетенията, които се заплащат за такава електроенергия.

4. Общоприето е, че понятието обществено предприятие за доставка на електроенергия обхваща както частни предприятия, така и предприятия, които частично или изцяло са собственост на обществения сектор.

5. Gesetz zur Sicherung des Einsatzes von Steinkohle in der Verstromung und zur Änderung des Atomgesetzes und des Stromeinspeisungsgesetzes от 19 юли 1994 г. (Законът за гарантиране на доставка на въглища за електроцентралите и за изменение на Закона за ядрената електроенергия и Stromeinspeisungsgesetz, BGBl. 1994 I, стр. 1618; наричан по-нататък „Законът от 1994 г.”) разширява приложното поле на Stromeinspeisungsgesetz, така както той е определен в член 1 от него до електроенергията, произведена от горската промишленост. Законът от 1994 г. замества позоваването на продуктите или остатъците и биологичните отпадъци от селското и горското стопанство с горската промишленост с изрази „биомаса” и предвижда, че Stromeinspeisungsgesetz се прилага по отношение на електроенергията, произведена от изброените възобновяеми енергийни източници „в областта на приложение на настоящия закон”.

6. Член 2 от Stromeinspeisungsgesetz, озаглавен „Задължение за купуване” предвижда, че предприятията за доставка на електроенергия са задължени да закупуват електроенергия, произведена в техния район на доставка от възобновяеми енергийни източници и да заплащат за нея в съответствие с разпоредбите на член 3. Както е изменен със Закона от 1998 г., който добавя второ и трето изречение, този член гласи, както следва:

„Предприятията за доставка на електроенергия, които оперират обща мрежа за доставка за задължени да закупуват електроенергия, произведена в техния район на доставка от възобновяеми енергийни източници и да заплащат обезщетения за тези доставки на електроенергия в съответствие с член 3. За производството на инсталации, които не са разположени в района на доставка на оператор на мрежа, това задължение се прилага по отношение на предприятието, чиято мрежа е подходяща за хранване с електроенергия, и което се намира най-близо до инсталацията. За счетоводни цели, допълнителните разходи, произтичащи от приложението на членове 2 и 4 може да бъдат прехвърлени към разпределението или прехвърлянето и взети предвид при определяне на обезщетение за транзит.”

7. Член 3 от Stromeinspeisungsgesetz, така както е изменен от Закона от 1998 г., озаглавен „Стойност на обезщетението”, предвижда:

„1. По отношение на електроенергията, произведена от хидравлична енергия, от газ от депа за отпадъци и пречиствателни станции и от биомаса, обезщетението следва да възлиза на най-малко 80 % от средните продажна цена киловат част електроенергия, доставени на всички крайни потребители от предприятията за доставка на електроенергия. В случай на водноелектрически централи или инсталации за обработката на газове от депа за отпадъци или пречиствателни

станции, чиято мощност превишава 500 киловата, това правило се прилага само към тази част от общата сума на подадената електроенергия по време на дадена счетоводна година, която съответства на 500 разделено на мощността на инсталацията в киловати; мощността се определя от средногодишната стойност на максималната ефективна мощност, измервана всеки месец. Цената на излишната електроенергия следва да възлиза най-малко на 65 % от средната продажна цена по смисъла на първо изречение.

2. По отношение на електроенергията, произведена от слънчева и вятърна енергия, обезщетението следва да възлиза най-малко на 90 % от средната продажна цена по смисъла на първо изречение от параграф 1.

3. Средната продажна цена, която трябва да бъде взета предвид по смисъла на параграфи 1 и 2 е стойността, публикувана ежегодно от Федералния статистически офис за последната календарна година, и по-специално тази, изразена нетно върху данъка върху оборота в пфенинги на киловат час. При изчислението на обезщетението съгласно параграфи 1 и 2, цифрите трябва да се закръгляват до втория десетичен знак.”

8. Докато, вследствие на измененията, направени на Stromeinspeisungsgesetz от Закона от 1994 г., посоченото в член 3, параграф 1 обезщетение, определено за електроенергия, е увеличено от 75 % на 80 % от средните продажни цени на киловат час електроенергия, доставена на всички крайни потребители, то обезщетението, определено за електроенергията, получена от слънчева и вятърна енергия, така както е предвидено в член 3, параграф 2, не е променено от момента на влизането в сила на Stromeinspeisungsgesetz.

9. В своята първоначална версия, член 4 от Stromeinspeisungsgesetz, озаглавен „Клауза за справедливост” е бил формулиран, както следва:

„1. Задълженията, предвидени в членове 2 и 3 не се прилагат, когато спазването им би довело до неоправдани затруднения или би направило невъзможно за предприятието за доставка на електроенергия да изпълни задълженията си, произтичащи от Bundestarifordnung Elektrizität от 18 декември 1989 г. (BGBl. 1989 I, стр. 2255). В такъв случай задълженията се прехвърлят към предприятието за доставка на електроенергия нагоре по веригата.

2. Налице е неоправдано затруднение, по-специално, когато предприятието за доставка на електроенергия би било задължено да увеличи цените си до ниво, което е значително по-високо от това на подобни предприятия за доставка нагоре по веригата.”

10. Законът от 1998 г. е нанесъл редица изменения в член 4 от Stromeinspeisungsgesetz. Първо, той е добавил два нови параграфа, които са станали параграфи 1 и 4. Той също така е направил определени изменения на предишния параграф 1, който е станал новия параграф 2. Предишния параграф 2, който е останал непроменен, е станал новия параграф 3. Следователно, изменения от Закона от 1998 г. член 4 от Stromeinspeisungsgesetz е формулиран по следния начин:

„1. Доколкото киловатчасовете следва да бъдат обезщетени при превишаване с 5 % от общите киловатчасове, доставени от предприятието за доставка на електроенергия чрез мрежата си по време на една календарна година, мрежовият оператор нагоре по веригата следва да бъде задължен да възстанови на предприятието за доставка на електроенергия допълнителните средства, които са резултат от киловатчасовете, превишаващи този дял. В случай на мрежови оператори нагоре по веригата, тежестта, установена от правото на възстановяване по смисъла на първото изречение, също съставлява част от тези допълнителни разходи. Ако няма такъв оператор, задължението, определено в член 2, първо изречение се прекратява по отношение на предприятията за доставка на електроенергия при обстоятелствата, посочени в първото и второто изречение, в началото на първата календарна година след възникването на тези обстоятелства, в случай че инсталациите все още не са основно завършени по това време. Когато става въпрос за вятърни турбини, уместното време е инсталирането на пилоната и на витлото.

2. Задълженията, предвидени в членове 2 и 3 не съществуват дори, когато ако клаузата за възстановяване в параграф 1 е приложима, ако спазването им би довело до неоправдано затруднение. В такъв случай, задълженията се прехвърлят на мрежовия оператор нагоре по веригата.

3. Налице е неоправдано затруднение, когато предприятието за доставка на електроенергия би било задължено да увеличи цените си до ниво, значително по-високо от това на подобно предприятие или на предприятия за доставка нагоре по веригата.

4. Федералният министър на икономиката трябва да направи доклад до Бундестага за последиците от клаузата за справедливост не по-късно от 1999 г., и при всички случаи за друга правна уредба за обезщетение, която следва да бъде приета преди възникването на обстоятелствата, посочени в параграф 1, трето изречение.

11. От определението за препращане, както и от писмените становища, подадени пред Съда следва, че с писмо от 14 август 1990 г. германското правителство е нотифицирало Комисията като държавна помощ за проектозакона, който след приемането е станал *Stromeinspeisungsgesetz* в съответствие с разпоредбите на член 93, параграф 3 от Договора. С писмо от 19 декември 1990 г. Комисията е одобрила нотифицирания проект на основание първо, че той е бил в съответствие на енергийната политика на Европейските общности и второ, защото възобновяемите енергийни източници са били само малка част от енергийния сектор и допълнителните приходи и последиците върху цените на електроенергията са били незначителни. Независимо от това, Комисията изиска от германското правителство да Ж представи информация за приложението на *Stromeinspeisungsgesetz*, който следваше да бъде преразгледан две години след влизането си в сила, и подчерта, че всяко изменение или разширение на обхвата на този закон следва да бъде предмет на предварителна нотификация.

12. От определението за препращане и от писмените становища, представени пред Съда следва също така, че след редица оплаквания от предприятията за доставка на електроенергия, Комисията е информирала Федералния министър на икономиката в писмо от 25 октомври 1996 г. за своите съмнения относно това, от гледна точка

на увеличаващото се производство на електроенергия от вятър, Stromeinspeisungsgesetz все още е съвместим с разпоредбите на Договора относно помощи. В това писмо, Комисията е направила редица предложения за изменение във връзка с разпоредбите за вятърна електроенергия и е заявила, че ако Бундестагът не е готов да измени Stromeinspeisungsgesetz в това отношение, Комисията би могла да бъде принудена да предложи подходящи мерки на Федерална република Германия по смисъла на член 93, параграф 1 от Договора, за да стане законът съвместим с действащите правила на Общността в областта на помощите.

13. Освен това от писмените становища на Windpark Reußenköge III GmbH (наричано по-нататък „Windpark”) и на Land Schleswig-Holstein, встъпили страни в спора по главното производство, както и на Комисията следва, че по искане на последната, германското правителство е информирало Комисията за напредъка на работата по проекта на нов закон за енергийната промишленост. В писмо от 29 юли 1998 г. след влизане в сила на Закона от 1998 г., Комисията е информирала Федералния министър на икономиката, че по отношение на текущото развитие на нивото на Общността, и по-специално относно възможни предложения за хармонизиране на норми за захранване с електроенергия от възобновяеми енергийни източници, тя не очаква да се приеме формално решение относно Stromeinspeisungsgesetz, така както е изменен със Закона от 1998 г., преди министерския доклад за последиците от клаузата за справедливост, при условие, че член 4, параграф 4 от него е изработен, дори ако германският законодател към момента на приемането на Закона от 1998 г. не е взел предвид предложенията, формулирани в нейното писмо от 25 октомври 1996 г.

14. Накрая от бележка под линия, публикувана със Закона от 1998 г. следва, че този, чийто член 1 е озаглавен „Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung” (Закон за доставката на електроенергия и газ), е транспонирал в националното право Директива 96/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 1996 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия (ОВ 1997 L 27, стр. 20).

15. Третото съображение от тази директива потвърждава, че тя по никакъв начин не засяга прилагането на Договора, и по-специално разпоредбите относно вътрешния пазар и конкуренцията и член 8, параграфи 3 и 4 от нея, които са част от глава IV, озаглавена „Опериране на системата за пренос” предвижда:

„3. При диспечерски контрол на производствените съоръжения, държава-членка може да изисква от системния оператор да дава приоритет на производствени съоръжения, използващи възобновяеми енергийни източници или отпадъци, или произвеждащи комбинирано топло и електроенергия.

4. По съображения за сигурност на снабдяването, държава-членка може да постанови, че приоритет ще се дава при диспечерски контрол на производствени съоръжения, ползващи местни първични енергийни горивни източници, до степен, ненадвишаваща за всяка календарна година 15 % от цялата първична енергия, необходима за производство на електроенергията, консумирана от тази държава-членка.”

16. Освен това, в съответствие с член 11, параграф 3 от нея, който фигурира в глава V, озаглавена „Опериране на системата за разпределение”,

„При диспечерския контрол на производствените съоръжения, държава-членка може да изисква от системния оператор да дава приоритет на производствени съоръжения, използващи годни за рециклиране енергийни източници или отпадъци, или произвеждащи комбинирано топло и електроенергия.”

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

17. PreussenElektra оперира повече от 20 конвенционални и ядрени електроцентрали в Германия, както и мрежи за електроразпределение високо и много високо напрежение, чрез които тя захранва с електроенергия регионалните доставчици на електроенергия, средни по големина местни предприятия и промишлените предприятия.

18. Schleswig е регионално предприятие за доставка на електроенергия, което купува почти изключително от PreussenElektra електроенергия, за да снабдява своите потребители в Schleswig-Holstein.

19. PreussenElektra притежава 65,3 % от акциите на Schleswig. Останалите 34,7 % се държат от различни общински органи в Land Schleswig-Holstein.

20. В съответствие с член 2 от Stromeinspeisungsgesetz, Schleswig е задължено да закупува електроенергия, произведена в неговия район на доставка от възобновяеми енергийни източници, включително електроенергия, генерирана от вятър. От определението за препращане следва, че делът на генерираната от вятър електроенергия в общия оборот от продажби на електроенергия на Schleswig, която е била 0,77 % през 1991 г. се е увеличавал непрекъснато до 15 % през 1998 г. Като резултат от това, допълнителните разходи, направени от Schleswig в резултат от задължението да продава на минимални цени, установено в Stromeinspeisungsgesetz, са се увеличили от 5,8 милиона германски марки през 1991 г. до по изчисления 111.5 милиона DEM през 1998 г., от които само 38 милиона DEM са задължения на Schleswig, като се вземе предвид прилагането на механизма На обезщетение, въведен в член 4, параграф 1 от Stromeinspeisungsgesetz със Закона от 1998 г.

21. В края на м. април 1998 г. закупената от Schleswig електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници достига 5 % от общия обем на електроенергията, която то е продало през последната година. Поради това, Schleswig е издало фактура на PreussenElektra, на основание член 4, параграф 1 от Stromeinspeisungsgesetz, така както е изменен със Закона от 1998 г. (наричан по нататък „изменения Stromeinspeisungsgesetz”), за допълнителни разходи, включени при закупуването на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, като първоначално е поискало от PreussenElektra месечни вноски от 10 милиона DEM.

22. PreussenElektra е прехвърлило вноската за м. май 1998 г., запазвайки си правото да иска обратно парите по всяко време. Така и е направило, като е сезирало Landgericht Kiel с искане за възстановяване на 500 000 DEM, представляващи част от сумата, платена на Schleswig като обезщетение за допълнителните разходи,

включени в продажбите на последния на генерирана от вятър електроенергия. Landgericht постановява в своето определение за препращане, че тези допълнителни разходи не могат да бъдат прехвърлени на потребителите на Schleswig, тъй като Министерът на енергетиката на Land Schleswig-Holstein е отказал да одобри искането на Schleswig за изменение на тарифите на Schleswig.

23. Пред Landgericht PreussenElektra е изтъкнало, че сумата, за която се спори е платена на Schleswig без валидно правно основание, и поради това подлежи на връщане, тъй като член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz на основание на който е било направено плащането, противоречи на директно приложимите разпоредби на Договора по отношение на държавни помощи, и поради това не е приложим. Ищецът твърди, че преди влизането в сила на Закона от 1998 г., би било необходимо, с цел да се измени обхвата на Stromeinspeisungsgesetz и да се въведе правило за разделяне на допълнителните разходи, както е направил Законът от 1998 г., да се прибегне до процедурата, установена от член 93 от Договора. Федерална република Германия е пропуснала да направи това. Поради това, PreussenElektra настоява да бъде наредено на Schleswig да върне сумата от 500 000 DEM, заедно с лихва в размер на 5 %, считано от 5 юли 1998 г.

24. Schleswig иска искането да бъде отхвърлено. Независимо от това, че признава, че изменения Stromeinspeisungsgesetz съдържа модифицирана схема за помощ, Schleswig поддържа, че член 4 е просто една норма за преразпределение, целяща да смекчи последиците, които са понесли предприятията за доставка на електроенергия поради разпоредбите на членове 2 и 3 от изменения Stromeinspeisungsgesetz и поради това, взет сам по себе си, не е по своя характер помощ по смисъла на член 92 от Договора. На първо място, членове 2 и 3 от изменения Stromeinspeisungsgesetz не засягат правното взаимоотношение между PreussenElektra и Schleswig, поради което Landgericht не би могъл да ги приложи по основното дело. Второ, неприлагането на член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz остава незасегнато задължението на Schleswig да закупува електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници на фиксирани минимални цени. Поради това, санкционните последици от директното приложение на член 93, параграф 3, трето изречение от Договора не дават възможност да се санкционира незаконната помощ, уредена в членове 2 и 3 от изменения Stromeinspeisungsgesetz, нито да се предотврати прилагането на член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz, така че въпросното плащане да бъде считано като направено на валидно правно основание.

25. Landgericht е постановил, първо, че Комисията не е била информирана, в съответствие с член 93, параграф 3 от Договора за измененията на Stromeinspeisungsgesetz със Закона от 1998 г. и е приел, че въпросът за това дали новата редакция на последния представлява изцяло или частично държавна помощ по смисъла на член 92 от Договора, остава в сила, дори ако германското правителство и Комисията вече са класифицирали първоначалното съдържание на Stromeinspeisungsgesetz като помощ в контекста на направената през 1990 г. нотификация. Landgericht е приел, че дори ако измененията на Stromeinspeisungsgesetz със Закона от 1998 г. следва да бъдат считани като изменящи първоначалната схема, процедурата по член 93, параграф 3 от Договора не следва да бъде прилагана по отношение на изменената схема, освен ако

последната сама по себе си не съставлява система за помощи по смисъла на член 92 от Договора.

26. Второ, Landgericht е установил, че задължението за закупуване на електроенергия, произведена в Германия от възобновяеми енергийни източници при условия, които не могат да бъдат валидни при един свободен пазар, може да потисне търсенето на електроенергия, произведена в други държави-членки, което може да съставлява препятствие за търговията между държавите-членки, забранено от член 30 от Договора.

27. При тези обстоятелства, като се вземе предвид че тълкуването на членове 30, 92 и член 93, параграф 3 от Договора му е необходимо, за да разреши спора, висящ пред него, Landgericht Kiel е решил да спре производството и да постави пред Съда следните преюдициални въпроси:

„1. Представяват ли държавна помощ по смисъла на член 92 от Договора за ЕО правилата за плащане и обезщетение за доставки на електроенергия, установени в членове 2 или 3 или 4 или в членове 2 - 4 от Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz от 7 декември 1990 г. (BGBl. 1990 I, стр. 2633), както е изменен от член 3, параграф 2 от Gesetz zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts от 24 април 1998 г. (BGBl. 1998 I, стр. 730 (734-736))?

Трябва ли член 92 от Договора за ЕО да бъде тълкуван в смисъл, че понятието за помощ въз основа на тази разпоредба също така покрива и национални правни уредби, които имат за цел да подкрепят лицето, което получава плащането, съгласно които включените разходи не се поемат нито директно, нито косвено от държавния бюджет, а от отделни предприятия от даден сектор, който е законово задължен да закупува на минимални фиксирани цени, и които са възпрепятствани както от закона, така и от обстоятелствата, да прехвърлят тези разходи на крайния потребител?

Трябва ли член 92 от Договора за ЕО да бъде тълкуван в смисъл, че понятието за помощ въз основа на тази разпоредба също така покрива и национални правни уредби, които регулират единствено възлагането на разходи между предприятия на различни производствени нива, които са резултат от задължения за закупуване и минимални цени, когато законодателният подход създава на практика постоянна тежест, което не се взема предвид по отношение на засегнатите предприятия?

2. В случай, че отговорът на въпрос 1 е отрицателен по отношение на член 4 от (изменения) Stromeinspeisungsgesetz:

Трябва ли член 93, параграф 3 от Договора за ЕО да бъде тълкуван в смисъл, че отрицателните последици на тази разпоредба се прилагат не само по отношение на подкрепата като такава, но също така и по отношение на правилата за изпълнение, като член 4 от (изменения) Stromeinspeisungsgesetz?

2. В случай, че отговорите на въпроси 1 и 2 са отрицателни:

Трябва ли член 30 от Договора за ЕО да бъде тълкуван в смисъл, че е налице количествено ограничение по отношение на вноса или мерки с равностоен ефект за

отношенията между държавите-членки по смисъла на член 30 от Договора за ЕО, когато национална правна уредба възлага на предприятия задължение да закупуват електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници на минимални цени и изисква системните оператори да поемат свързаните с това разходи, без това да се взема предвид?”

По допустимостта

28. Windpark и Land Schleswig-Holstein (наричани по-нататък „встъпилите страни по главното производство”) и германското правителство оспорват допустимостта на цялото или на част от преюдициалното запитване.

29. Първо, встъпилите страни по главното производство твърдят, че определението за препращане съдържа редица пропуски или фактически грешки.

30. В това отношение, те твърдят, че препращащият съд погрешно е твърдял първо, че Комисията не е била информирана за направените изменения на Stromeinspeisungsgesetz със Закона от 1998 г. и второ, че предприятията за доставка на електроенергия не биха могли, по фактически и правни съображения, да прехвърлят на крайните потребители поетите от тях разходи чрез обезщетението, посочено в член 3 от изменения Stromeinspeisungsgesetz.

31. Второ, встъпилите страни по главното производство и германското правителство поддържат, че спорът по главното производство не е действителен спор, а подправен.

32. В това отношение, ищецът и ответникът по главното производство се съгласяват, че комбинираните разпоредби на членове 2 - 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz са в противоречие с правото на Общността. Независимо от това, PreussenElektra е изплатило обезщетението, предвидено в член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz, но незабавно е изискала частично плащане обратно. Освен това, PreussenElektra е основният акционер в Schleswig и поради това има господстващо положение при вземането на решения и определянето на правните позиции на последното.

33. Трето, встъпилите страни по главното производство и германското правителство изтъкват, че поставените въпроси са уместни за целите на разрешаване на спора по главното производство.

34. Що се отнася до въпросите относно тълкуването на членове 92 и 93 от Договора, встъпилите страни по главното производство сочат, че съгласно съдебната практика на Съда (Решение от 11 декември 1973 г., по дело Lorenz, 120/73, Recueil стр. 1471, точка 9), вътрешния правен ред на всяка държава-членка е този, който следва да определи правната процедура, която ще гарантира, че член 93, параграф 3, трето изречение от Договора има пряко действие. Препращащият съд не е посочил, дали и при какви обстоятелства PreussenElektra може да има право, в германския правен ред, на възстановяване на сумите, за които претендира и поради това, не е доказал уместността на преюдициалните въпроси по отношение на националното право.

35. Освен това, встъпилите страни по главното производство изтъкват, че съгласно установена съдебна практика (вж., по-специално Решение от 17 март 1993 г., по съединени дела *Sloman Neptun*, C-72/91 и C-73/91, *Recueil* стр. I-887, точки 11 и 12), Съдът е компетентен да тълкува понятието за помощ по смисъла на член 92 от Договора само, когато не е спазена процедурата по предварително разглеждане, предвидена в член 93, параграф 3 от Договора. Независимо от това, на първо място първоначалната редакция на *Stromeinspeisungsgesetz* е била нотифицирана на Комисията и е била одобрена от нея и на второ място, направените от нея изменения в Закона от 1998 г. не са променили помощта по смисъла на член 93, параграф 3 от Договора, което е изисквало нова нотификация. При всички случаи, разменената кореспонденция преди и след приемането на Закона от 1998 г. между германските органи и Комисията е била равностойна на, от една страна, нотификация от германското правителство за измененията, които този закон е направил в *Stromeinspeisungsgesetz* и от друга страна, е включвала одобрение на тези изменения от страна на Комисията.

36. Германското правителство счита, че отговорът на въпросите относно член 92 от Договора не е необходим, за да даде основание на препращащият съд да се произнесе с решение, защото единственият решаващ въпрос в спора по главното производство е дали *Schleswig* има право на обезщетение по член 4 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz*, разпоредба, която обаче урежда единствено разпределението на средствата, произтичащи от изплащането на обезщетение за захранване с електроенергия и не включва никаква помощ в полза на лицата, към които е насочено това обезщетение.

37. Що се отнася до въпроса относно член 30 от Договора, встъпилите страни по главното производство и германското правителство твърдят, че спорът по главното производство няма трансграничен елемент и освен това, ищецът и ответникът по това производство не са доказали, че изменения *Stromeinspeisungsgesetz* ги възпира да внасят електроенергия от други държави-членки.

38. Трябва да се припомни, че съгласно установена съдебна практика, в контекста на сътрудничеството между Съда и националните съдилища, така както се предвижда в член 177 от Договора, единствено националният съд, който е сезиран със спора, и който трябва да поеме отговорност за последващо съдебно решение, определя в светлината на конкретните обстоятелства по делото както необходимостта от преюдициално решение, с цел да му даде възможност да постанови съдебно решение, така и уместността на въпросите, които той поставя пред Съда. Следователно, когато поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Общността, Съдът е по принцип обвързан да се произнесе с решение (вж., по-специално Решение от 15 декември 1995 г., по дело *Vosma*, C-415/93, *Recueil* стр. I-4921, точка 59).

39. Независимо от това, Съдът е постановил също така, че при изключителни обстоятелства той може да изследва обстоятелствата, при които е бил сезиран от националният съд, за да прецени дали е компетентен (вж. в този смисъл Решение от 16 декември 1981 г., по дело *Foglia*, 244/80, *Recueil* стр. 3045, точка 21). Съдът може да откаже да се произнесе по преюдициален въпрос, поставен пред него от национален съд, само когато е очевидно, че тълкуването на правото на Общността, което се цели, няма връзка с действителните факти по главното производство или

неговата цел, когато проблемът е хипотетичен, или когато Съдът не разполага с фактическия или правен материал, необходим, за да се произнесе с полезен отговор по поставените пред него въпроси (виж, по-специално Решение по дело Bosman, посочено по-горе, точка 61; Решение от 13 юли 2000 г., по дело *Idéal tourisme*, C-36/99, Recueil стр. I-6049, точка 20 и Решение от 26 септември 2000 г., по дело *Kachelmann*, C-322/98, Recueil стр. I-7505, точка 17).

40. В случая, що се отнася, първо, до твърденията за пропуски и фактически грешки, които се съдържат в определението за препращане, достатъчно е да се отбележи, че не Съдът, а националният съд оценява фактите, които са породили спора и установява последиците от тях за решението, което е сезиран да постанови (виж, по-специално Решение от 16 септември 1999 г., по дело *WWF* и други, C-435/97, Recueil стр. I-5613, точка 32).

41. Второ, трябва да се отбележи, че искът, заведен от *PreussenElektra* цели възстановяване на сумата, която то е трябвало да плати на *Schleswig*, за да го обезщети за допълнителните разходи, произтичащо за *Schleswig* от продажбата на генерирана от вятъра електроенергия, направени вследствие на задължението за продажба, установено с изменения *Stromeinspeisungsgesetz* за производителите на този вид електроенергия, които са установени в този район на доставка.

42. Поради това, спорът по главното производство не може да бъде считан за хипотетичен по своя характер.

43. Вярно е, че както *PreussenElektra*, така и *Schleswig* имат интерес членове 2 и 3 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz*, които установяват задължение за продажба и определят цената, която трябва да бъде заплатена като последица от това задължение, да бъдат приети за незаконна помощ и по такъв начин да имат възможност да избегнат плащане. Независимо от това обаче, спорът по главното производство не се отнася до помощта, която на основание членове 2 и 3 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz* се предполага, че *Schleswig* предоставя на производителите на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, а до частта от нея, за която се твърди, че е помощ, която *PreussenElektra* е трябвало да възстанови на *Schleswig* на основание член 4 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz*.

44. След като тези задължения за *Schleswig* и *PreussenElektra* произтичат директно от изменения *Stromeinspeisungsgesetz*, спорът по главното производство между ищеца и ответника не може да се счита за производствен способ, организиран от страните по главното производство, за да принуди Съда да приеме позиция по определени проблеми на правото на Общността, които не обслужват каквито и да е обективни изисквания, свързани с разрешаването на спора.

45. Това задължение се подкрепя от факта, че препращащият съд е разрешил на *Windpark* и *Land Schleswig-Holstein* да встъпят по главното производство в подкрепа на *Schleswig*, поддържайки, че членове 2 и 3 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz* са законни.

46. При тези обстоятелства фактът, че *PreussenElektra* е основният акционер в *Schleswig* не може да промени това, че спорът между тях е действителен по своя характер.

47. Накрая, трябва да бъде отбелязано, че в определението си за препращане Landgericht е определил в достатъчна степен националната законодателна основа и ясно е обяснил защо счита, че поставените от него въпроси са уместни, и че отговорът на тези въпроси е необходим за разрешаване на спора.

48. Що се отнася първо до въпросите, свързани с членове 92 и 93 от Договора, препращащият съд е посочил, по-специално, както следва от точка 25 от настоящото решение, че въпросът за това дали изменения Stromeinspeisungsgesetz съставлява помощ, е необходимо да бъде разрешен преди да бъде обсъждано дали измененията, които Закона от 1998 г. е направил в първоначалната редакция на Stromeinspeisungsgesetz съставляват изменение на помощ по смисъла на член 93, параграф 3 от Договора, изискващо прилагане на процедурата, установена в тази разпоредба, за да се приеме изменението.

49. Препращащият съд също така е обяснил, че ако по погрешка не бъде спазена процедурата по предварително разглеждане, той трябва, в съответствие със своето национално право, да определи последствията от прякото действие на член 93, параграф 3, трето изречение от Договора като постанови, че изменената схема в Stromeinspeisungsgesetz е неприложима и разпорежи връщането на плащанията, направени от PreussenElektra на Schleswig.

50. Както встъпилите страни по главното производство приемат довода, че Съдът е компетентен да тълкува понятието за помощ по смисъла на член 92 от Договора, само когато процедурата по предварително разглеждане, предвидена в член 93, параграф 3 от Договора за ЕО не е била спазена, изисква тълкуване на критерия за изменение на помощ или обхвата на суспендиращият ефект от третото изречение на тази последна разпоредба и това тълкуване е именно предметът на някои от поставените въпроси.

51. Същото се отнася и до довода на германското правителство, че отговор на въпросите, отнасящи се до член 92 от Договора не е необходим, доколкото по главното производство само член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz регулира отношенията между PreussenElektra и Schleswig. Наистина въпросите, отнасящи се до член 92 от Договора касаят по-скоро въпроса дали член 4 от изменения Stromeinspeisungsgesetz съставлява, сам по себе си, или в комбинация с членове 2 и 3, система за помощи по смисъла на тази разпоредба.

52. Що се отнася от една страна до въпроса относно член 30 от Договора, достатъчно е да се каже, че не е очевидно, че тълкуването, което се търси, няма връзка с действителните факти по главното производство или неговата цел.

53. От посочените по-горе съображения следва, че трябва да се отговори на поставените въпроси.

По тълкуване на член 92 от Договора

54. На първо място трябва да се отбележи, че не се спори дали едно задължение за закупуване на електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници на минимални цени, като това, установено в членове 2 и 3 от изменения Stromeinspeisungsgesetz създава определени икономически преимущества за

производителите на този вид електроенергия, след като то им гарантира, без риск, по-високи печалби от тези, които те биха постигнали без него.

55. От друга страна трябва да се отбележи, че както показва даденият от германското правителство отговор на писмен въпрос, зададен от Съда, държавните органи са мажоритарни акционери само в две от осем основни германски предприятия, които произвеждат електроенергия и оперират високоволтни трансмисионни мрежи, едно от които е PreussenElektra. Този отговор също показва, че Stromeinspeisungsgesetz е изцяло собственост на друго дружество, което е 100 % частна собственост. Нещо повече, както е посочено в точка 19 от настоящото решение, 65,3 % от Schleswig е собственост на PreussenElektra и само 37,7 % се държат от определени общински органи на Land Schleswig-Holstein.

56. В светлината на посоченото по-горе, първият въпрос, на който трябва да бъде отговорено трябва да се разглежда като целящ по същество да установи дали правна уредба на една държава-членка, която първо, изисква предприятията за доставка на електроенергия да закупуват електроенергия, произведена в техния район на доставка от възобновяеми енергийни източници на минимални цени по-високи от истинската икономическа стойност на този вид електроенергия, и второ – разпределя финансовата тежест, произтичаща от това задължение между тези предприятия за доставка на електроенергия и частните оператори на електрически мрежи нагоре по веригата, съставлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора.

57. В това отношение трябва да се припомни, че член 92, параграф 1 от Договора предвижда, че всяка помощ, предоставена от държава-членка или посредством държавни ресурси под каквато и да е форма, която нарушава конкуренцията или заплашва да наруши конкуренцията като облагодетелства определени предприятия или производството на определени стоки е, доколкото засяга търговията между държави-членки, несъвместима с общия пазар.

58. В тази връзка, съдебната практика на Съда показва, че само преимуществата, предоставени директно или косвено чрез държавни ресурси, следва да бъдат считани за помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора. Разграничението, което се прави в тази разпоредба между „помощи, предоставени от държавите” и помощите, предоставени „чрез държавни ресурси”, не означава, че всички преимущества, предоставени от една държава, независимо от това дали са финансирани от държавни източници, съставляват помощ, но цели основно в това определение да бъдат обхванати както преимуществата, които са предоставени директно от държавата, така и тези, предоставени от държавен или частен орган, посочен или установен от държавата (вж. Решение от 24 януари 1978 г., по дело Van Tiggele, 82/77, Recueil стр. 25, точки 24 и 25; Решение по дело Sloman Neptun, посочено по-горе, точка 19; Решение от 30 ноември 1993 г., по дело Kirsammer-Hack, C-189/91, Recueil стр. I-6185, точка 16; Решение от 7 май 1998 г., по съединени дела Viscido и други, C-52/97 - C-54/97, Recueil стр. I-2629, точка 13; Решение от 1 декември 1998 г., по дело Ecotrader, C-200/97, Recueil стр. I-7907, точка 35 и Решение от 17 юни 1999 г., по дело Piaggio, C-295/97, Recueil стр. I-3735, точка 35).

59. В този случай, задължението, наложено на частни предприятия за доставка на електроенергия да купуват електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници на фиксирани минимални цени, не включва никакво директно или косвено прехвърляне на държавни средства към предприятията, които произвеждат този вид електроенергия.

60. Поради това, разпределянето на финансовата тежест, произтичаща от това задължение за тези частни предприятия за доставка на електроенергия между тях и други частни предприятия не съставлява директно или косвено прехвърляне на държавни средства.

61. При тези обстоятелства, фактът, че задължението за покупка е наложено от закон и предоставя неоспоримо предимство на определени предприятия, не е в състояние да му придаде характер на държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора.

62. Това заключение не може да бъде променено от факта, изтъкнат от препращащият съд, че финансовата тежест, произтичаща от задължението за закупуване на минимални цени вероятно ще има отрицателни последици върху икономическите резултати на предприятията, предмет на това задължение и от там ще води и до намаляване на данъчните приходи за държавата. Всъщност тази последица е присъща за такава правна уредба и няма да бъде разглеждана като съставляваща средство за предоставяне на производителите на електроенергия от възобновяеми енергийни източници на предимство за сметка на държавата (вж. в този смисъл Решение по дело *Sloman Neptun*, точка 21 и Решение по дело *Ecotrade*, точка 36, посочени по-горе).

63. При условията на евентуалност, Комисията поддържа, че с цел да се защити полезното действие на членове 92 и 93 от Договора, във връзка с член 5 от Договора за ЕО (понастоящем член 10 ЕО), е необходимо понятието за държавна помощ да бъде тълкувана по такъв начин, че да включва мерки за подкрепа, които като предвидените в изменения *Stromeinspeisungsgesetz* са установени от държавата, но са финансирани от частни предприятия. Комисията извежда този аргумент по аналогия от съдебната практика на Съда според която член 85 от Договора за ЕО (понастоящем член 81 ЕО), във връзка с член 5 от Договора за ЕО, забранява държавите-членки да въвеждат мерки, дори законодателни, които могат да направят неефективни правилата на конкуренцията, приложими по отношение на предприятия (вж., по-специално Решение от 17 ноември 1993 г., по дело *Meng*, C-2/91, Recueil стр. I-5751, точка 14).

64. В това отношение е достатъчно да се отбележи, че за разлика от член 85 от Договора, който се отнася само до поведението на предприятия, член 92 от Договора се отнася директно до мерките на държавите-членки.

65. При тези обстоятелства, член 92 от Договора е сам по себе си недостатъчен, за да забрани поведението на държавите, съдържащо се в член 5 от Договора, чиято втора алинея предвижда, че държавите-членки трябва да се въздържат от всякакви мерки, които могат да застрашат постигането на целите на Договора, и която не може да бъде използвана, за да се разшири обхвата на член 92 от Договора за ЕО по отношение на поведението на държави, което не попада в него.

66. Поради това, отговорът на първия преюдициален въпрос, трябва да бъде, че правна уредба на една държава-членка, която първо, изисква частни предприятия за доставка на електроенергия, произведена в техния район на доставка от възобновяеми енергийни източници на минимални цени, по-високи от истинската икономическа стойност на тази енергия, и второ, която разпределя финансовата тежест, резултат от това задължение, между тези предприятия за доставка на електроенергия и частните оператори на мрежи за електроенергия нагоре по веригата, не съставлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора.

67. В светлината на този отговор, не е необходимо да се отговаря на втория преюдициален въпрос, който е бил повдигнат само и доколкото задължението за закупуване на минимални цени е съставлявало държавна помощ, ако разпределението на произтичащата от това финансова тежест не е.

По тълкуването на член 30 от Договора

68. С третия си преюдициален въпрос, препращащият съд пита по същество дали тази правна уредба е съвместима или не с член 30 от Договора.

69. В това отношение трябва да се вземе предвид, че според съдебната практика на Съда, член 30 от Договора, забраняващ всички мерки с равностоен на количествени ограничения ефект при вноса, покрива всяка национална мярка, която би могла да наруши директно или косвено, действително или потенциално търговията в Общността (Решение от 11 юли 1974 г., по дело *Dassonville*, 8/74, *Recueil* стр. 837, точка 5).

70. Второ, съдебната практика на Съда също така показва, че едно задължение на търговци в държава-членка да получават определен процент от техните доставки на даден продукт от национален доставчик ограничава в тази степен възможността за внос на същия продукт като предотвратява тези търговци от получаване на доставки по отношение на тази част от техните нужди от търговци в други държави-членки (вж. в този смисъл Решение от 10 юли 1984 г., по дело *Campus Oil* и други, 72/83, *Recueil* стр. 2727, точка 16 и Решение от 20 март 1990 г., по дело *Du Pont de Nemours Italiana*, C-21/88, *Recueil* стр. I-889, точка 11).

71. В този случай членове 1 и 2 от изменения *Stromeinspeisungsgesetz* изрично предвиждат, че задължението за закупуване, наложено на предприятия за доставка на електроенергия се прилага само по отношение на електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници по смисъла на този член и в съответния район на доставка на всяко от тези предприятия, са в състояние, най-малкото потенциално, да затруднят търговията в Общността.

72. Независимо от това обаче, за да се определи дали такова задължение за закупуване все пак е съвместимо с член 30 от Договора, следва да бъде взето предвид първо целта на съответната разпоредба, и второ конкретните характеристики на пазара на електроенергия.

73. Използването на възобновяеми енергийни източници за производството на електроенергия, което закони, като изменения *Stromeinspeisungsgesetz* целят да

поощряват, е полезно за защитата на околната среда, доколкото то допринася за намаляването на емисии парникови газове, които са сред основните причинители на промяната на климата в борбата, с която Европейската общност и държавите-членки са поели ангажименти.

74. Увеличаването на това използване е сред приоритетните цели, които Общността и нейните държави-членки преследват при изпълнението на своите задължения, договорени в Рамковата конвенция на Организацията на Обединените нации по изменение на климата, одобрена от името на Общността с Решение 94/69/ЕО на Съвета от 15 декември 1993 г. (ОВ 1994 г., L 33, стр. 11) и на основание Протокола от третата конференция на страните по тази конвенция, съставен в Киото на 11 декември 1997 г., подписан от Европейската общност и нейните държави-членки на 29 април 1998 г. (вж. В това отношение, по-специално Резолюция 98/С 198/01 на Съвета от 8 юни 1998 г. за възобновяемите енергийни източници (ОВ L 198, стр. 1), и Решение 646/2000/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 28 февруари 2000 г. за приемане на многогодишна програма за подпомагане на възобновяемите енергийни източници в Общността (Altener) (1998/2002) (ОВ L 79, стр. 1)).

75. Трябва да се отбележи, че тази политика също е насочена към защита на здравето и живота на хората, животните и растенията.

76. Нещо повече, както е предвидено в третото изречение от член 130с, параграф 2, алинея 1 от Договора за ЕО(понастоящем, след изменение член 174, параграф 2, алинея 1 ЕО), изискванията по отношение на опазването на околната среда трябва да бъдат интегрирани в определението и прилагането на други политики на Общността. Договорът от Амстердам прехвърля тази разпоредба в малко променена форма към член 6 ЕО, който се намира в част I на него, озаглавен „Принципите”.

77. В допълнение, двадесет и осмо съображение от Директива 96/92 изрично предвижда, че „по причини, свързани с опазване на околната среда” държавите-членки се оправомощават в член 8, параграф 3 и член 11, параграф 3 да предоставят приоритет на производството на електроенергия от възобновяеми енергийни източници.

78. Също така, трябва да се отбележи, че както се предвижда в тридесет и девето съображение от нея, Директивата представлява само по-нататъшна фаза на либерализацията на пазара на електроенергия и оставя незасегнати някои пречки пред търговията с електроенергия между държавите-членки.

79. Нещо повече, характерът на електроенергията като такава, веднъж допусната до трансмисионна или разпределяща система, е трудно да бъде определен нейния произход, и по-специално източника, от който е произведена.

80. В това отношение Комисията, в своето предложение за Директива 2000/С 311 Е/22 на Европейския парламент и на Съвета за насърчаването на електроенергия от възобновяеми енергийни източници във вътрешния пазар на електроенергия (ОВ 2000 г., С 311 Е, стр. 320), представена на 10 май 2000 г., предвижда прилагането във всяка държава-членка на система от сертификати за произход на

електроенергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, предмет на многостранно признаване, да е от ключово значение за превръщането на търговията с този вид електроенергия както надеждна, така и възможна на практика.

81. Като се имат предвид посочените по-горе съображения, на третия преюдициален въпрос трябва да се отговори, че при настоящото състояние на правото на Общността относно пазара на електроенергия, правна уредба като изменения *Stromeinspeisungsgesetz* не е несъвместима с член 30 от Договора.

По съдебните разноски

82. Разходите, направени от германското и финландското правителства и от Комисията, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите, поставени пред него от *Landgericht Kiel*, с Определение от 13 октомври 1998 г., реши:

1. Правна уредба на една държава-членка, която първо изисква частни предприятия за доставка на електроенергия да закупуват електроенергия, произведена в техния район на доставка от възобновяеми енергийни източници на минимални цени, по-високи от истинската икономическа стойност на тази енергия, и второ, която разпределя финансовата тежест, резултат от това задължение, между тези предприятия за доставка на електроенергия и частните оператори на мрежи за електроенергия нагоре по веригата, не съставлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 87, параграф 1 ЕО).

2. При настоящото състояние на правото на Общността относно пазара на електроенергия, такава правна уредба не е несъвместима с член 30 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение член 28 ЕО).

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 13 март 2001 година.

Подписи